

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

„Kardos István vőfély tevékenysége”

települési értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Csenteri Andrea

Csenteri Andrea

Apátfalva, 2016-11-23.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Csenteri Andrea

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Csenteri Andrea

Levelezési cím: Apátfalva, Templom utca

Telefonszám: 06 20286 9139

E-mail cím: acapella@freemail.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Kardos István vőfély tevékenysége

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és
élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki
megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Kardos István /1897-1984/. Kisparaszti családban született és már gyermekkorában kitűnt ügyes mozgásával, énekelni szerető nótás kedvével.

Az elemi népiskolába Apátfalván a faluban járt és 17 éves volt, amikor kitört az első világháború. Katonának Szegedre vonult be, ahol jól érezte magát és a bajtársai is kedvelték a vidám és nótás természetéért. Bárhova mentek szakasz- vagy századkötelékben, az ő egységét nem kellett nótázásra biztatni. Ezzel magyarázható az általa énekelt sok korabeli katonadal ...

A háború után István bácsi rövid ideig még legénykedett, majd miután megházasodott a szüleitől kapott néhány hold földön gazdálkodott feleségével, Julis nénivel és a napával Kalára /Klára/ dajkával.

Tőle tudjuk, hogy legénykorában is nagyon szerette jó társaságban a nótázást, mulatozást. Mivel azonban a mulatságban nem volt mindenkor elegendő pénze, elhatározta, hogy mellékfoglalkozást választ magának, ahol kimulathatja magát és még

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

pénzébe sem kerül. Kapóra jött neki, hogy az akkori idős vőfély az öreg Dancsi szívesen átadta neki a vőfélységet és még vőfélykönyvvel is megajándékozta. Így lett István bácsi már az 1920-as évek legelején vőfény, vőfín /vőfély/. Saját földecskeje mellé feles haszonbérletet is vállalt, hogy a több föld terméséből jobban gondoskodhasson a négy, majd második fiának megszületése után az öttagú családról. A 20-as évek kezdetétől a 70-es évek közepéig évi 20-25 lakodalmat figyelembe véve mintegy 1.200 lakodalomban vőfélykedett. 1971-ben megkapta a „Népművészet Mestere” kitüntetését.

Akárhány írást olvastam Kardos Istvánról, vagy beszélgettem olyanokkal akik őt személyesen ismerték, mindenki azt mondta, mindig vidám és jó kedélyű ember volt, aki rengeteget nótázott és táncolt, tudásával meghatározó személyisége volt a településnek.

Munkássága hogyan is maradt fenn?

Dr. Felföldi László néprajzkutató így emlékezett róla az egyik írásában:

Kardos Istvánt az 1950-es években fedezték föl a táncoktatók. Először Berta János a Szíművészeti Főiskola táncfőtanszakos hallgatója beszélgetett vele 1951. decemberében, mint a helyi hagyományok egyik, legjobb ismerőjével. Azután Tímár Sándor, Martin György, Ács Sándor keresték föl őt többször is. Az ő táncát három alkalommal rögzítették filmre az 1950-es években, amikor még ereje teljében lévő ember volt. A filmekkel párhuzamosan több fénykép is készült róla tánc közben. Ezek a filmek, fényképek, amelyek a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének Néptánc Archívumában vannak, a dél-alföldi mars és csárdás legtöbbet idézett, leggyakrabban forgatott dokumentumai. Abban az időben még több idős ember volt Apátfalván, akik hasonlóan vagy jobban táncoltak Kardos Istvánnál. Gyenge Mátyás bácsi vagy Kerekes (Burkus) Márton bácsi testalkatra, kiállásra, lelki alkatra sok tekintetben talán előnyösebb helyzetben voltak Kardos Istvánnál. De őt a hosszú vőfélyi gyakorlat, a gyakori szereplések, a szakemberek és a városi közönség érdeklődése tudatosabbá, tapasztaltabbá gyakorlottabbá tették. Társai, akikkel egykor a lakodalmakban és a kocsmákban együtt mulatott, s az apátfalvi együttesben együtt táncolt, lassan elmentek, s az 1960-as évektől szinte egyedül képviselte már az apátfalvi hagyományt. Táncos partnere eleinte a felesége, Juliska néni volt. Később húga Deszpotné Kardos Ilona néni vette át a helyét az ő betegeskedése, gyengélkedése miatt. Rajtuk kívül Pista bácsi szívesen táncolt a fiatal néptáncos lányokkal, különösen a Szeged Táncegyüttes tagjaival. Őt hívták mindenfelé, fesztiválra, népművészeti bemutatóra, mert a vőfélyi hivatásból eredő bátorsága, kiállása, nyitottsága, táncos-énekes-rigmusmondó tehetsége alkalmassá tette őt erre a feladatra.

A szakemberek Kardos Istvánt elsősorban táncos egyéniségként tartják számon. Azonban az ő gyakorlatában a rigmusmondás, az éneklés, a táncolás (amit

összefoglalóan mulatásnak mondunk) nem vált el egymástól Büszke volt tehetségére, tehetsége elismerésére, a szakemberek figyelmére. Különösen Martin Györgyöt, Tímár Sándort és Nagy Albertet becsülte. Ez a figyelem egyfajta öntudatot alakított ki benne, de ő mindig megmaradt az a falubelijeinél többet tapasztalt, tehetséges, jó eszű, jó kedélyű apátfalvi parasztember, akit kezdetben megismertünk. Ebben a javaslatban kerülnek be a települési értéktárba Kardos István vőfély dalai I. II: és III. rész Lejegyezte: Szigeti György 1967-1969.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Úgy gondolom, minden Apátfalvinak büszkének kell lennie arra, hogy olyan településen él amely ilyen hatalmas örökséggel rendelkezik. Kardos István munkássága hála azoknak akiket említettem fennmarad míg világ a világ, archív felvételeken, méltó helyen a Magyar Tudományos Akadémiánál addig, míg a néptánc mozgalom él.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Néprajzi tanulmányok Apátfalváról Szerk: Bárkányi Ildikó 2015.

Tóth Ferenc: Apátfalva Száz magyar falu könyvesháza 2000.

Szigeti György: Pátfalvai Rákóczi utcába Bíbic könyvek sorozat Apátfalva 2016.

Felföldi László –Gombos András: Kardos István (1897-1984) A népművészet táncos- énekes mestere Emlékkönyv születésének 100. évfordulójára. Apátfalva, 1997.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *j*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Apátfalva Község Önkormányzata
6931 Apátfalva
Templom u. 69. sz.
Tel.: 06 62/520 040; Fax: 06 62/520 043;
e-mail: apatfalva.polg@vnet.hu

Hiv.: 1342/2016

Tárgy: Kardos István vőfély ajánlása a települési értéktárba

Vargáné Nagyfalusi Ilona
Értéktár Bizottság Elnöke
részére
Apátfalva
Templom u. 69. sz.

Tisztelt Elnök Asszony!

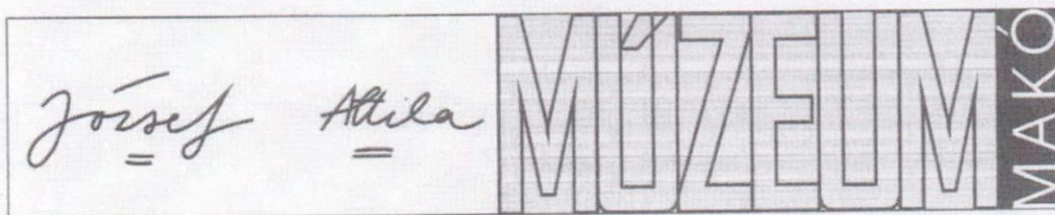
Kardos István vőfély (1897-1984), az apátfalvi néptánc és népdal ismerője, művelője, aki szívből fakadó sajátos művészetével nem csak korának kiemelkedő táncosa volt. Hosszú ideig tartó munkássága által az apátfalvi néptánc, és népdalkincs továbböröklődhetett. A Dél-alföld neves táncosainak egyike, tudása olyan kincs volt, melynek megőrzése túlnyúlt korának Apátfalváján. 1971-ben néptáncosként megkapta a "Népművészet Mestere" kitüntetést.

Apátfalva alpolgármestereként, az apátfalvi kultúra, a hagyományok és azok megőrzésének feltétlen híveként javaslom Kardos István vőfély, a népművészet mestere munkásságának felvételét az Apátfalvi Települési Értéktárba.

Apátfalva, 2016. november 29.

Bálintné Siprikó Zsuzsanna
* alpolgármester

214/15/2010.

AJÁNLÁS

Vargáné Nagyfalusi Ilona
Apátfalvi Értéktár Bizottság Elnöke részére
6931 Apátfalva
Templom u. 69.

Tárgy: Ajánlás Kardos István vőfély, és táncos egyéniség tevékenységének értéktárba való felvételére

Tisztelt Elnök Asszony!

Kardos István (1897–1984) Apátfalva híres vőfélye, valamint a helyi dalok és táncok kiváló ismerője és előadója volt. A településen több mint ezer lakodalmat vezetett le élete során. Egyedi rigmusai a következő vőfély nemzedék számára iránymutató volt. A Dél-Alföld töredékes, gyorsan átalakuló tánc hagyományában a többi táncos egyéniséghez, a sándorfalvi Kiss Mátyáshoz, a tápéi Ács Györgyhöz és feleségéhez képest sajátos színt képvisel. Az 1950-es években három alkalommal rögzítették filmre táncát. A filmekkel párhuzamosan több fénykép is készült róla tánc közben. Ezek a filmek, fényképek a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének Néptánc Archivumában találhatóak, s a dél-alföldi mars és csárdás legtöbbet idézett, leggyakrabban forgatott dokumentumai. Az 1960-as évektől szinte egyedül képviselte az apátfalvi tánc hagyományt. 1971-ben kapta meg a Népművészet Mestere címet.

Mint múzeumigazgató, és mint néprajzos is feltétlenül javaslom Kardos István vőfély, és táncos egyéniség tevékenységét az Apátfalva Értéktárába bevenni.

Makó 2016. december 7.

Sziksza Zsuzsanna

igazgató

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

PÁTFALVÁÉRT EGYESÜLET

6931 Apátfalva, Kossuth u. 107.

Telefon: + 36 06/20/45-45-855, +36 06/20/550-91-71

Levelezési cím: 6931 Apátfalva, Templom u. 20.

E-mail: patfalvae@freemail.hu, moriczagnes@apatnet.hu

Pk.60.066/1997.- Ny. sz.: 1285 - Adószám: 18460117-1-06

Bankszámla szám: 56900123-10003798-00000000

*„Hiszünk abban, hogy egymás erős oldalaira támaszkodva,
kiegészítjük egymást és megsokszorozzuk erőnket. ...
Együtt többet tehetünk égető gondjaink megoldásáért. ...”*

Iksz.: 138/ÉT-2/2016

Apátfalvi Értéktár Bizottság

6931 Apátfalva

Templom u. 69.

Hozzájáruló nyilatkozat

A javaslatban (Kardos István) és annak mellékleteiben szereplő fényképek a Pátfalvaért Egyesület archívumából valók.

További felhasználásukhoz hozzájárulunk.

Apátfalva, 2016-11-26

Móricz Ágnes
Móricz Ágnes
elnök

